

امکان سنجی آموزش از راه دور از طریق اینترنت برای کتابداران شاغل در کتابخانه‌های مرکزی

دانشگاه‌های وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مستقر در شهر تهران*

زهرا فرجی^۱، محمد رضا علی بیک^۲، روح انگیز جمشیدی^۳

چکیده

مقدمه: با ظهور تکنولوژی‌های نوین و ایجاد مراکز آموزش مجازی، آموزش و یادگیری الکترونیکی جای خود را در مراکز آموزشی باز کرده است. این مقاله امکان‌ارایه‌ی آموزش از طریق اینترنت را برای کتابداران شاغل در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مستقر در شهر تهران مورد بررسی قرار داده است.

روش بررسی: روش پژوهش پیمایشی- توصیفی بوده است. داده‌ها از طریق پخش ۴۴ پرسش‌نامه بین کتابداران شاغل در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های وابسته به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مستقر در شهر تهران در مرداد و شهریور ۱۳۸۷ گردآوری شدند. برای تعیین اعتبار، محتوای این پرسش‌نامه از نظر استادان و سایر کارشناسان فن گذرانده شد و برای تعیین روایی از ضریب Cronbach's alpha ۱۵ نمونه، که به صورت تصادفی از جامعه انتخاب شده بودند، استفاده شد. داده‌ها با نرم‌افزار آماری SPSS و با استفاده از تکنیک‌های آمار توصیفی به دست آمده‌اند.

یافته‌ها: ۹۵ درصد کتابداران به شرکت در دوره‌های آموزش از طریق اینترنت علاقمند بوده‌اند. پایگاه‌های اطلاعاتی بیشترین و کتابخانه‌ی مجازی کمترین موضوع‌های تجربه شده برای دسترسی به اطلاعات بودند. وب سایت‌های آموزشی بیشترین و گفتگو کمترین آمار را در زمینه‌ی روش‌های مورد نظر برای ارایه‌ی آموزش داشتند. ۷۱ درصد کتابداران تأیید کردند که کتابخانه آن‌ها آمادگی لازم برای ایجاد دوره‌ها را دارند. ۲۱ درصد از آن‌ها تخصیص بودجه به کتابخانه‌هایشان را برای برگزاری این دوره‌ها تأیید کردند. بیشتر پاسخ‌گویان به «رده‌بندی چند برچسبی» عدم آشنایی و به «مدیریت دانش» آشنایی نسبی و به «مهارت‌های اولیه‌ی کامپیوتر» آشنایی کامل داشتند. همچنین به موضوع «حفاظت رسانه‌ی نوری» علاقه‌ی کم، به «وب ۲» علاقه‌ی متوسط و به «سیستم‌های پایگاه‌های اطلاعاتی» علاقه‌ی زیاد نشان دادند. موافق نبودن بالا در استان، عدم اطمینان به اعتبار این دوره‌ها، مشکلات فنی، سرعت پایین خطوط اینترنت از مشکلات بیان شده، توسط کتابداران بود.

نتیجه‌گیری: کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های وابسته به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در شهر تهران امکانات بالقوه و قابلیت‌های لازم برای برگزاری دوره‌های آموزش کتابداری و اطلاع‌رسانی از طریق اینترنت را دارند.

واژه‌های کلیدی: امکان‌سنجی‌ها؛ کتابداری و اطلاع‌رسانی؛ کتابداران؛ وزارت بهداشت؛ کتابخانه‌های پزشکی؛ اینترنت.

نوع مقاله: تحقیقی

پدیرش مقاله: ۸۸/۱۰/۲۸

اصلاح نهایی: ۸۸/۳/۲۶

دریافت مقاله: ۸۷/۱۰/۱۴

ارجاع: فرجی زهرا، علی بیک محمدرضا، جمشیدی روح انگیز. امکان سنجی آموزش از راه دور از طریق اینترنت برای کتابداران شاغل در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مستقر در شهر تهران. مدیریت اطلاعات سلامت ۱۳۹۰؛ ۸ (۱): ۲۶-۱۸.

مقدمه

* این مقاله حاصل پایان‌نامه‌ی دانشجویی در مقطع کارشناسی ارشد می‌باشد.
۱. کارشناس ارشد، کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران. (نویسنده‌ی مسؤل) Email: faraji.z@iums.ac.ir
۲. مربی، کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران.
۳. استادیار، آمار و ریاضی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران.

نظام‌های آموزش مبتنی بر فن‌آوری اطلاعات در فرایند آموزش بشر جایگاه مهمی پیدا کرده‌اند. پیشرفت روزافزون فن‌آوری

این نوع آموزش می‌توان به همراه محتوا، از صدا و تصویر استفاده کرد، بالا رفتن و سهولت ارتباط با دانشجویان و مدرسان سایر کشورها، تنظیم سرعت مطالعه با توجه به درک و فهم فراگیر (۶)، آسان بودن پیگیری و مراجعه به سر فصل‌های قبل، عدم محدودیت زمانی و مکانی برای خواندن یک سر فصل یا موضوع (۵)، روزآمد سازی و سرعت در دسترسی به اطلاعات، برنامه‌ریزی و تهیه منابع کمک آموزشی با هدایت یک مؤسسه آموزشی (۷).

در داخل ایران سیفی پژوهشی با عنوان «امکان سنجی آموزش از راه دور در رشته‌ی کتابداری و اطلاع رسانی دانشگاه آزاد اسلامی» انجام داده است. روش پژوهش، پیمایشی-توصیفی است و اطلاعات از طریق پرسش‌نامه فراهم شده است. واحدهای دانشگاهی دانشگاه آزاد اسلامی که دوره‌ی کتابداری و اطلاع رسانی را در مقطع کارشناسی و بالاتر را ارائه می‌دهند، اعضای هیأت علمی گروه‌های کتابداری و اطلاع رسانی و مدیران فن‌آوری اطلاعات این واحدها که شامل ۱۴ واحد دانشگاهی است، جامعه‌ی آماری پژوهش را تشکیل می‌دهند. نتایج نشان می‌دهد که ۷۰ درصد امکانات و تجهیزات، ۶۶/۲۵ درصد زیر ساخت‌های مخابراتی، ۴۵/۶ درصد بودجه، ۴۰ درصد مهارت اعضای هیأت علمی برای تحقق بخشیدن به روش‌های آموزش از راه دور از طریق اینترنت مهیا بوده است. به طور کلی امکان برگزاری دوره‌های آموزش از راه دور در رشته‌ی کتابداری و اطلاع رسانی دانشگاه آزاد تا سطح ۵۱/۱۵ درصد فراهم است (۵). در خارج از کشور نیز Virkus در مقاله‌ای با عنوان «استفاده از تکنولوژی وب ۲ در آموزش علوم کتابداری و اطلاع رسانی» به بررسی تجربه‌های کسب شده در دانشگاه تالیوم در استفاده از تکنولوژی علوم کامپیوتر شامل تکنولوژی‌های وب ۲، در آموزش علوم کتابداری و اطلاع رسانی و نقشی که آن‌ها در مدل‌های یادگیری و تعلیم این رشته دارند، می‌پردازد. (وب ۲ نسخه‌ی جدید وب می‌باشد. در وب ۲ کاربران قادرند خود به ایجاد و خلق محتوا اقدام نمایند. در واقع طراحی و معماری وب ۲ بر پایه‌ی مشارکت‌ها، همکاری‌ها و تعاملات انسان‌ها، ماشین‌ها، نرم‌افزارها و

اطلاعات باعث تغییرات بسیاری در زمینه‌ی آموزش و یادگیری در سطح مراکز آموزشی دنیا گردیده است و با ظهور تکنولوژی‌های نوین و ایجاد مراکز آموزش مجازی، آموزش و یادگیری الکترونیکی جای خود را در این مراکز باز کرده است (۱). در گذشته به علت پیچیده نبودن جوامع و محدود بودن نیازها، کتابخانه‌ها به طور معمول ساده بودند، اما امروزه به علت گسترش علوم و فنون و متنوع شدن رشته‌های علمی احراز آمادگی برای کار کردن در رشته کتابداری و اطلاع رسانی به آسانی گذشته نیست (۲). علاوه بر این، اگر فردی برای این حرفه آمادگی کافی داشته باشد پیشرفت روزافزون و مداوم علوم و فنون، گسترش مسؤولیت‌های کتابخانه و نیازهای در حال رشد جامعه استفاده کننده از کتابخانه، دانش و مهارت‌های او را ناکافی می‌سازد. پس بقای هر کتابدار وابسته به این است که به طور دایم بر کیفیت و کمیت دانش و مهارت‌های حرفه‌ای و غیر حرفه‌ای خود بیفزاید. آموزش از دیر باز جایگاه ویژه‌ای در انتقال اصول و مهارت‌ها داشته است (۳).

با توجه به این که در بیشتر کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌ها امکان اتصال به اینترنت فراهم است و این کتابخانه‌ها از بخش‌های مختلف مانند نمایه‌سازی، فهرست‌نویسی، مرجع و اطلاع رسانی تشکیل شده‌اند، می‌توان آموزش از راه دور از طریق اینترنت را برای آموزش کتابداران این دانشگاه‌ها پیشنهاد کرد. از مزایای این نوع آموزش در رشته‌ی کتابداری می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: عدم وابستگی به زمان و مکان خاص، هم‌سو کردن فراگیران با رشد سریع تکنولوژی، ورود تکنولوژی‌های جدید به کتابخانه‌ها، دسترسی به تحصیل برای افرادی که تحت فشار و مسؤولیت شغلی قرار دارند، برای افرادی که دور از محل تحصیل زندگی می‌کنند و راهی برای ادامه‌ی تحصیل ندارند، فرصت کسب و ارتقای مهارت‌ها و دانش حرفه‌ای را به محض نیاز فراهم می‌کند (۴). نامحدود بودن حضور دانشجویان در این کلاس‌ها، بالا رفتن سطح علمی و فرهنگی جامعه‌ی کتابداران، بالا رفتن کیفیت دروس ارائه شده توسط مدرس (۵)، تشویق دانشجویان برای خلاقیت و کنجکاوی از طریق گفتگو با دیگر همکاران، پویا بودن (در

عامل‌های هوشمند با یکدیگر استوار است).

روش پژوهش، پیمایشی- توصیفی و روش گردآوری داده‌ها، گزارش استفاده از تکنولوژی وب ۲ و نقش آن‌ها در مدل‌های جدید تعلیم و تربیت در دانشگاه تالیوم در سال ۲۰۰۷ بوده است. یافته‌های پژوهش نشان داد که استفاده از تکنولوژی وب ۲ روش تأثیرگذاری در یادگیری افراد، دستیابی به اطلاعات و ارتباط با دیگران بوده است. دانشگاه تالیوم سابقه‌ای طولانی در استفاده کردن از تکنولوژی علوم کامپیوتر در تعلیم و تربیت دارد. تجربه‌های آموزش باز و آموزش از راه دور و آموزش الکترونیکی باعث تغییر در نحوه‌ی تعلیم و تربیت افراد شده است. امروزه کارکنان با استفاده از وب ۲ به تجربه‌هایی در دستیابی به موفقیت در تعلیم و تربیت رسیده‌اند. Virkus استفاده کردن از تکنولوژی وب ۲ را در جامعه‌ی مدرن امروزی توصیه می‌کند و وب ۲ را بهترین عامل یادگیری با پتانسیل بالا در کسب اطلاعات می‌داند (۸).

با توجه به مزایای بسیار زیاد آموزش از راه دور نسبت به آموزش سنتی و فقدان برنامه‌ی موجود برای آموزش مستمر کتابداران شاغل، آگاهی از امکانات و نیازهای کتابداران برای تهیه‌ی یک طرح آموزشی مداوم و مستمر، مفید می‌باشد. این تحقیق بر آن است تا با مشخص ساختن موضوعات جدید در رشته‌ی کتابداری و اطلاع رسانی، تعیین میزان علاقه به آموزش در کتابداران، تعیین مهارت‌های کتابداران، تعیین امکانات و محدودیت‌ها در راه‌اندازی آموزش از راه دور، امکان‌ارایی آموزش از طریق اینترنت را در کتابخانه‌های دانشگاهی مورد بررسی قرار دهد.

روش بررسی

نوع پژوهش، کاربردی و روش پژوهش پیمایشی- توصیفی می‌باشد. زمان شروع پژوهش در ماه اسفند سال ۱۳۸۶ و زمان خاتمه‌ی آن مهر ماه سال ۱۳۸۷ بود. تمام کتابداران شاغل در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در شهر تهران، جامعه‌ی پژوهش این تحقیق بودند. تعداد کل اعضای جامعه‌ی پژوهش ۴۴ نفر بود که ۴۰

نفر از آن‌ها، پاسخ‌گو بودند. ابزار گردآوری داده‌ها، پرسش‌نامه‌ای بود که توسط پژوهشگر تهیه شد و برای تعیین اعتبار محتوای این پرسش‌نامه، از نظر استادان و سایر کارشناسان فن و برای تعیین روایی از ضریب Cronbach's alpha ۱۵ نمونه، که به صورت تصادفی از جامعه‌ی انتخاب شده بودند، استفاده شد. پرسش‌نامه توسط پژوهشگر به اعضای جامعه‌ی پژوهش تحویل گردید و آن‌ها در حضور پژوهشگر آن را تکمیل کردند. داده‌ها با نرم‌افزار آماری SPSS و با استفاده از تکنیک‌های آمار توصیفی به دست آمد.

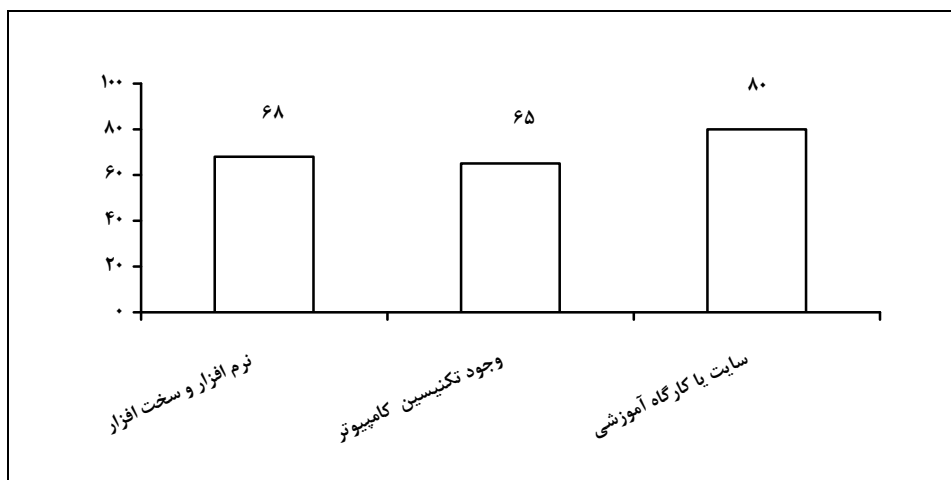
یافته‌ها

کتابداران شاغل در بخش‌های مختلف کتابخانه‌های دانشگاهی وابسته به وزارت بهداشت، ۳۴ نفر زن و ۶ نفر مرد بودند که مدرک ۶۵ درصد از آن‌ها لیسانس بود. میانگین تجربه‌ی شغلی در این کتابداران ۱۰/۵ سال بود و نیمی از این کارکنان در بخش خدمات عمومی مشغول به کار بودند. ۹۵ درصد کتابداران به شرکت در دوره‌های آموزش از طریق اینترنت علاقمند بودند. روزآمد سازی دانش شغلی و بالا بردن سطح مهارت‌های عملی و حرفه‌ای از بالاترین اهداف شرکت کتابداران در این دوره‌های آموزشی بوده است. تجهیزات و امکانات لازم برای ایجاد دوره‌های آموزش از راه دور از طریق اینترنت، در مؤلفه‌های کامپیوترهای متصل به اینترنت، دسترسی به نرم‌افزارها و سخت‌افزارهای مورد نیاز، وجود تکنیسین کامپیوتر و دسترسی به سایت اختصاصی یا کارگاه آموزشی مورد بررسی قرار گرفته است. به طور متوسط ۷ عدد کامپیوتر در بخش‌های مختلف کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های وابسته به وزارت بهداشت وجود دارد. نمودار ۱، توزیع فراوانی امکانات و تجهیزات لازم برای برگزاری دوره‌های آموزش از راه دور از طریق اینترنت در کتابخانه‌ها را نشان می‌دهد.

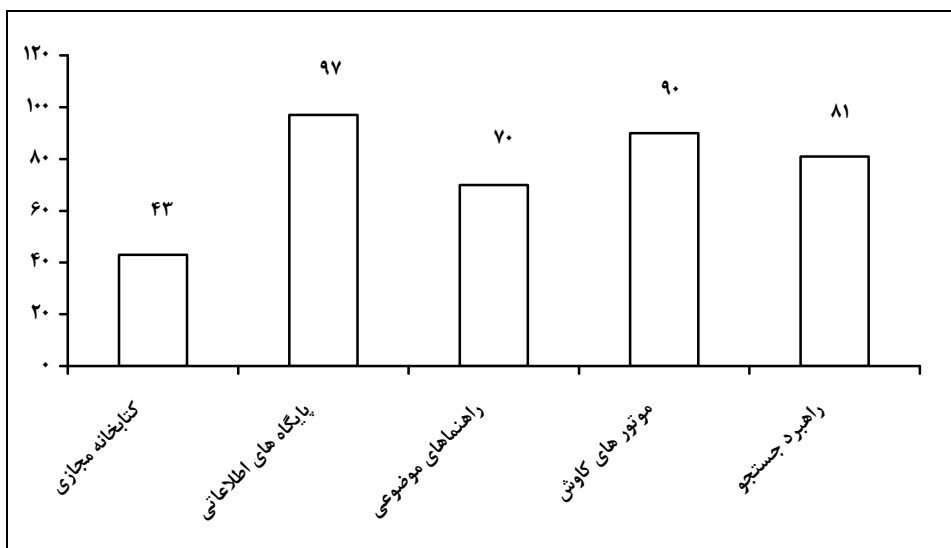
۳۶ درصد کتابداران آمادگی و ۲۱ درصد از آن‌ها بودجه‌ی لازم برای ایجاد دوره‌های آموزش از راه دور از طریق اینترنت را در کتابخانه‌هایشان تأیید کرده‌اند.

بهداشت، در سه زمینه‌ی راهنماهای موضوعی، موتورهای کاوش و راهبردهای جستجو با میانگین تقریبی ۸ سال نسبت به سایر زمینه‌های موضوعی تجربه‌ی کاری بیشتری داشته‌اند. کتابخانه‌ی مجازی با میانگین تقریبی ۲ سال، کمترین میانگین تجربه‌ی کاری را نسبت به سایر زمینه‌های موضوعی در این پاسخ دهندگان به خود اختصاص داده است (جدول ۱).

در مورد مهارت‌های کتابداران برای استفاده از دوره‌های آموزش از راه دور از طریق اینترنت، تمام کتابداران می‌توانند نیاز اطلاعاتی خود را به وسیله‌ی اینترنت بر طرف کنند و با توجه به نمودار ۲، پایگاه‌های اطلاعاتی با ۹۷ درصد بیشترین و کتابخانه‌ی مجازی با ۴۳ درصد کمترین موضوع‌های تجربه شده‌ی کتابداران نسبت به سایر زمینه‌های موضوعی بوده‌اند. در مورد زمینه‌های موضوعی مختلف پاسخ دهندگان وزارت

نمودار ۱: بررسی امکانات کامپیوتری موجود در کتابخانه‌های مورد پژوهش

نمودار ۲: توزیع فراوانی زمینه‌های موضوعی تجربه شده توسط کتابداران کتابخانه‌های مورد پژوهش

موضوع‌های اخلاق اطلاعات و مدیریت اسناد و منابع آشنایی کامل داشتند.

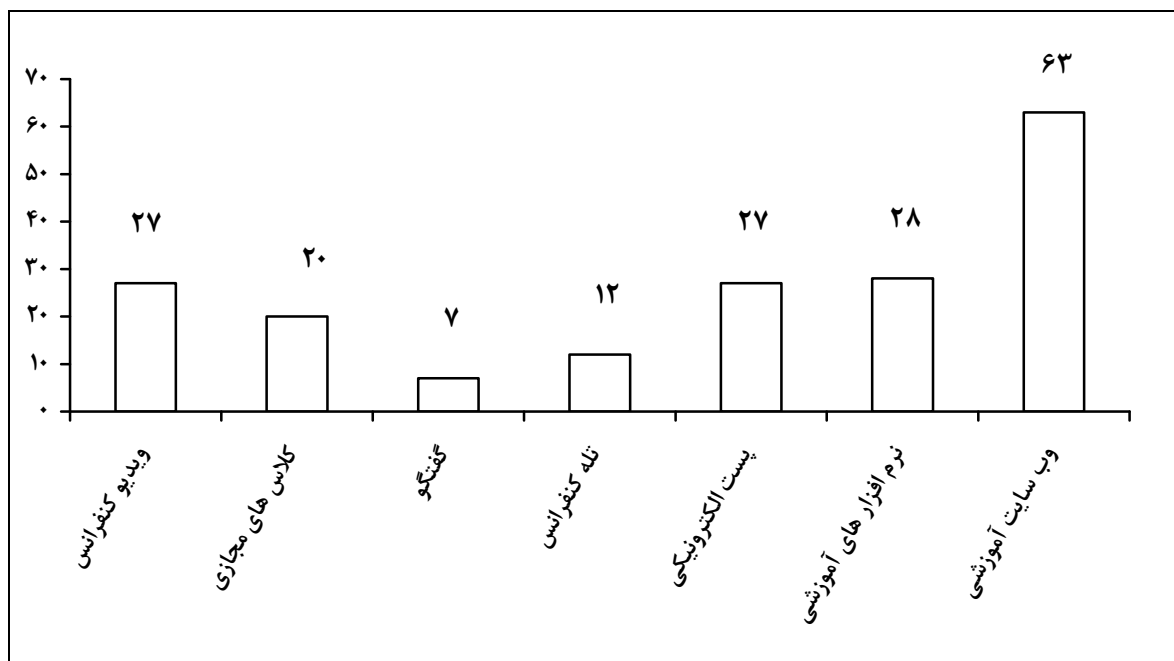
در زمینه‌ی علاقمندی به یادگیری این موضوعات، ۴۳ درصد پاسخ دهندگان به موضوع مدیریت اطلاعات فردی علاقه نداشتند. ۲۲ درصد پاسخ دهندگان به یادگیری موضوع مدیریت دانش علاقه‌ی متوسطی داشتند. ۷۲ درصد پاسخ دهندگان به یادگیری موضوع سیستم‌های پایگاه اطلاعاتی علاقه‌ی بسیار داشتند.

نمودار ۳ نشان می‌دهد که وب سایت‌های آموزشی با ۶۳ درصد و گفتگو با ۷ درصد در کتابداران مورد مطالعه به ترتیب، بیشترین و کمترین آمار را در مورد روش‌های آرایه آموزش از راه دور از طریق اینترنت داشته‌اند.

از موضوعات جدید رشته‌ی کتابداری در زمینه‌ی مدیریت، ۶۸ درصد پاسخ دهندگان با موضوع مهندسی دانش آشنایی نداشتند، ۶۵ درصد پاسخ دهندگان با موضوع مدیریت دانش آشنایی نسبی داشتند و ۶/۵ درصد پاسخ دهندگان با

جدول ۱: شاخص آماری مربوط به مدت زمان تجربه‌ی کاری (بر حسب سال) در زمینه‌های موضوعی مختلف برای کتابدارانی که در این زمینه‌ها کار کرده‌اند در کتابخانه‌های مورد پژوهش

زمینه‌ی موضوعی	محل کار			
	تعداد پاسخ دهنده	کمترین مدت	بیشترین مدت	میانگین
کتابخانه‌ی مجازی	۱۲	۱	۸	۲/۶۷
پایگاه‌های اطلاعاتی	۱۷	۱	۱۰	۶/۶۴
راهنما‌های موضوعی	۱۷	۱	۲۵	۸/۴۷
موتورهای کاوش	۱۶	۲	۲۵	۸/۳۱
راهنما‌های جستجو	۱۷	۳	۲۵	۸/۰۵

نمودار ۳: توزیع فراوانی تمایل کتابداران مورد مطالعه به روش‌های آرایه‌ی آموزش

بهداشت، عدم اطمینان به اعتبار این دوره‌های آموزشی، مشکلات فنی، نبود زیر ساخت‌های فنی در کشور، سرعت پایین خطوط اینترنت، فقدان و یا آشنا نبودن مدرسان مجرب برای آموزش این دوره‌ها در رشته‌ی کتابداری و اطلاع رسانی، فقدان مسؤول اجرایی این نوع آموزش در کشور را می‌توان برشمرد.

بحث

در این بررسی مشخص شد ۹۲/۸ درصد کتابداران به شرکت در دوره‌های آموزش از راه دور از طریق اینترنت علاقمند بودند. بزم پنج فاکتور رشد سریع فن‌آوری اطلاعات، ورود تکنولوژی‌های جدید به کتابخانه‌ها، نیاز افراد متخصص به دانش روز، برنامه‌های فراگیر برای جذب گروه‌های جدید به کتابخانه و تغییر در خدمات کتابخانه را ضرورت آموزش مستمر کتابداران، در کتابخانه‌ها می‌داند. بنابراین می‌توان دلیل اصلی علاقه‌ی کتابداران به آموزش مداوم را تغییر نظام سنتی کتابخانه‌ها به نظام مدرن دانست. بسیاری از کتابداران با شیوه‌های قدیمی و امکانات محدود به دانش در این رشته دست یافته‌اند و با تغییر در تکنولوژی، ورود اینترنت و پایگاه‌های اطلاعاتی نیاز به آموزش دوباره‌ی خود را به طور کامل احساس می‌کنند. روز آمد سازی دانش شغلی و بالا بردن سطح مهارت‌های عملی و حرفه‌ای از اهدافی است که اکثر کتابداران مورد مطالعه برای شرکت خود در دوره‌های آموزش ضمن خدمت به آن‌ها اشاره کرده‌اند. مهارت‌های اولیه‌ی کامپیوتر توسط بسیاری از کتابداران تجربه شده است و اکثریت آن‌ها با این موضوع آشنایی دارند (۹).

در تحقیق سیفی آموزش کامپیوتر به عنوان یکی از موضوعات مورد نیاز جامعه‌ی پژوهش معرفی شده بود که با گذشت زمان و ورود کامپیوتر به کتابخانه‌ها، کتابداران نسبت به آن آشنایی لازم را پیدا کرده‌اند (۵).

در این بررسی، بالاترین آمار نسبت به نداشتن علاقه به موضوع وب‌سنجی، علاقمندی متوسط به موضوع وب ۲ و علاقمندی زیاد به موضوع کتابخانه‌ی دیجیتال تعلق گرفت.

از موضوعات جدید رشته‌ی کتابداری در زمینه‌ی مجموعه سازی، ۴۵ درصد پاسخ دهندگان با موضوع ارزشیابی مجموعه، آشنایی نداشتند. ۲۳ درصد پاسخ دهندگان با موضوع ابزار انتخاب منابع آشنایی کامل داشتند و ۵۲ درصد پاسخ دهندگان با موضوع نیاز سنجی آشنایی نسبی داشتند.

در زمینه‌ی علاقمندی به یادگیری این موضوعات، ۴۳ درصد پاسخ دهندگان به یادگیری موضوع ارزشیابی مجموعه علاقه نداشتند. ۲۲ درصد پاسخ دهندگان به یادگیری موضوع ابزار انتخاب منابع علاقه‌ی متوسطی داشتند و ۵۹ درصد پاسخ دهندگان به یادگیری موضوع مجموعه سازی منابع الکترونیک علاقه‌ی بسیار داشتند.

از موضوعات جدید رشته‌ی کتابداری در زمینه‌ی خدمات فنی، ۸۱ درصد پاسخ دهندگان با موضوع رده‌بندی چند بر چسبی آشنایی نداشتند. ۲۳ درصد پاسخ دهندگان با موضوع فهرست نویسی منابع دیداری و شنیداری آشنایی کامل داشتند. ۳۶ درصد پاسخ دهندگان با موضوع فهرست نویسی منابع الکترونیکی آشنایی نسبی داشتند. ۴۷ درصد پاسخ دهندگان به یادگیری موضوع رده‌بندی چند بر چسبی علاقه نداشتند، ۲۵ درصد پاسخ دهندگان به یادگیری موضوع وب سنجی علاقه‌ی متوسطی داشتند. ۶۱ درصد پاسخ دهندگان به یادگیری موضوع وب کاوی علاقه‌ی بسیار داشتند.

از موضوعات جدید رشته‌ی کتابداری در زمینه‌ی خدمات عمومی، ۸۰ درصد پاسخ دهندگان با موضوع معماری وب سایت آشنایی نداشتند و ۵۵ درصد پاسخ دهندگان با موضوع مهارت‌های اولیه کامپیوتر آشنایی کامل داشتند. ۵۸ درصد پاسخ دهندگان با موضوع منابع پزشکی مستندگرا و آموزش‌های الکترونیکی آشنایی نسبی داشتند. ۳۸ درصد پاسخ دهندگان به یادگیری موضوعات یکپارچه‌سازی هوشمند اطلاعات و سیستم‌های خبره علاقه نداشتند. ۴۰ درصد پاسخ دهندگان در وزارت بهداشت به یادگیری موضوع وب ۲ علاقه‌ی متوسطی داشتند. ۶۹ درصد پاسخ دهندگان به یادگیری موضوع کتابخانه‌ی دیجیتال علاقه‌ی بسیار داشتند. از مشکلات مطرح شده توسط کتابداران وابسته به وزارت

را با این تحولات همگام سازند. راه‌اندازی دوره‌های مجازی در حال حاضر بهترین راه حل برای همگانی کردن هدف متعالی آموزش و بالا بردن سطح علمی جامعه می‌باشد (۱۲).

در این پژوهش امکان سنجی آموزش از راه دور از طریق اینترنت در شش زمینه‌ی موضوعات جدید در رشته‌ی کتابداری و اطلاع‌رسانی، میزان علاقه به آموزش در کتابداران شاغل، مهارت‌های کتابداران، تجهیزات و امکانات، بودجه و محدودیت‌های کتابخانه‌ها و مشکلات موجود در آموزش از راه دور از طریق اینترنت مورد ارزیابی قرار گرفت. با تفسیر یافته‌های پژوهش مشخص می‌شود که کتابخانه‌های دانشگاهی امکانات بالقوه و قابلیت‌های لازم برای برگزاری دوره‌های آموزش کتابداری و اطلاع‌رسانی از طریق اینترنت را دارند. فقط در زمینه‌ی بودجه کمبودهایی به چشم می‌خورد که یا ناشی از عدم آگاهی کتابداران شاغل و یا عدم تخصیص بودجه به کتابخانه‌ها می‌باشد. در کل اجرای آموزش از راه دور و همگام بودن با پیشرفت‌های حاصل از آن، مستلزم برنامه‌ریزی‌های دقیق و اصولی و رفع مشکلات کنونی در اجرای آن می‌باشد. توجه به تجربیات کشورهای دیگر، تعیین مسؤول اجرایی این نوع آموزش، ایجاد بانک محتوای الکترونیکی جهت ارایه، ایجاد زیرساخت فرهنگی مناسب (۱۰)، اتخاذ تدابیری برای رفع نقایص ناشی از پایین بودن سرعت خطوط اینترنت و ارایه‌ی دروس عملی و کارگاه به صورت حضوری از پیشنهاد‌های مطرح شده توسط کتابداران این پژوهش درباره‌ی اجرای آموزش از راه دور از طریق اینترنت در کتابخانه‌های دانشگاهی وزارت بهداشت می‌باشد.

پیشنهادها

- مطالعه‌ی نگرش مسؤولان آموزش عالی نسبت به پدیده‌ی آموزش از راه دور از طریق اینترنت
- ایجاد بانک محتوای الکترونیکی برای رشته‌ی کتابداری و اطلاع‌رسانی
- ایجاد و طراحی وب سایت برای آموزش در رشته‌ی کتابداری و اطلاع‌رسانی.

با توجه به این‌که رشته‌ی کتابداری و اطلاع‌رسانی ماهیتی بین رشته‌ای دارد و موضوعاتش با موضوعات علوم کامپیوتر و علوم اطلاعات بسیار هم‌پوشانی دارد، ورود مستمر کلید واژه‌ها و موضوعات جدید در این رشته مشاهده می‌شود. Ajmal Khan و Mahmood نیز در پژوهش خود، زمینه‌های مورد توجه بسیاری از پاسخ‌گویان در حرفه‌ی علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی را آموزش تکنولوژی اطلاعات و ارتباطات بیان می‌کنند (۱۰).

در این بررسی بیش از نیمی از کتابداران، وجود سایت و تجهیزات کامپیوتری را جهت ارایه‌ی آموزش از راه دور تأیید کرده‌اند. باید این نکته را خاطر نشان کرد که تجهیزات، امکانات و فن‌آوری‌های پیشرفته، به سرعت تغییر می‌کنند. بنابراین بسیار ضروری است سازمان برای استفاده‌ی بهینه از آموزش از راه دور جهت استفاده‌کنندگان نهایی، در طولانی مدت با این تغییرات سازگار شود و بودجه‌ی کافی و برنامه‌های مدون را برای تغییر و ارتقای تجهیزات و امکانات کنونی به کار گیرد.

برای بهبود هرچه بیشتر ارایه‌ی آموزش از راه دور توجه به تجربیات کشورهای دیگر، تعیین مسؤول اجرایی این نوع آموزش در کشور، ایجاد بانک محتوای الکترونیکی و ارایه‌ی دروس عملی و کارگاه به صورت حضوری الزامی می‌باشد.

نتیجه‌گیری

آموزش از راه دور از طریق اینترنت از شیوه‌های نوین آموزش است که نیازمند تکنولوژی‌های جدید و به کارگیری دانش این تکنولوژی‌ها برای استفاده از آن است (۱۱). کتابداری و اطلاع‌رسانی نیز دارای ماهیتی پویا است. تغییرات سریع در این حرفه، آموزش آن را نیازمند بهره‌گیری از شیوه‌ای می‌کند که همواره در دسترس و به سرعت قابل تغییر در محتوا باشد. بنابراین آموزش از راه دور از طریق اینترنت در رشته‌ی کتابداری و اطلاع‌رسانی بسیار مورد توجه و حایز اهمیت است. از آن جا که پیشرفت و تحول در فن‌آوری‌های جدید امری ذاتی است و نمی‌توان مانع آن شد، کتابخانه‌های سنتی باید خود

References

1. Gerami M. Virtual world [Online]. 2008 [cited 2008 Aug 15]; Available from: URL: <http://ictworld.blogspot.com/> [In Persian].
2. Ardalan R. Study of necessary of developing education for librarian in central library in universities [MSc Thesis]. Tehran: School of Humanistic Science, Tarbiat Modares University; 1994. [In Persian].
3. Aminpour F. Electronics learning in universities and institute of higher education. *Faslname-ketab* 2007; 18(1): 217-29. [In Persian].
4. Hasanzade M. Feasibility Study of Distance Learning via Internet for Library & information science [MSc Thesis]. Tehran: School of Humanistic Science, Tarbiat Modares University; 2002. [In Persian].
5. Seifi L. Feasibility study of distance learning at library and information science [MSc Thesis]. Tehran: Science and Research Branch, Islamic Azad University; 2006. [In Persian].
6. Maleki F. Electronic learning. *Bi weekly student's news. Iran University of Medical Sciences* 2006; 14(48).
7. Khaleghi N. Library & librarian role in tele learner service. *Electronic journal of information & documents science Iran research (Nama)* 2006; 6(1). Available from: URL: http://www.irandoc.ac.ir/e_j/ [In Persian].
8. Virkus S. Use of Web 2.0 technologies in LIS education: experiences at Tallinn University, Estonia. *Program: electronic library and information systems* 2008; 42(3): 262-74.
9. Bazm S. Compare library and information science web sites in selective countries [MSc Thesis]. Tehran: School of Management and Information Science, Iran University of Medical Sciences; 2003. [In Persian].
10. Mahmood K, Ajmal Khan M. ICT training for LIS professionals in Pakistan: a needs assessment. *Program: electronic library and information systems* 2007; 41(4): 418-27.
11. Ellison JW. Distance learning for today's librarian. *Library Review* 2000; 49(5): 240-2.
12. Robinson L, Bawden D. Distance learning and LIS professional development. *Aslib Proceedings* 2002; 54(1): 48-55.

Feasibility Study of Distance Learning via Internet for Library Staffs in Central Libraries of Ministry of Health and Medical Education in Tehran, Iran*

Zahra Faraji¹; Mohammad Reza Alibeik²; Roohangiz Jamshidi, PhD³

Abstract

Introduction: With the advent of new technology and creating virtual training centers, e-learning and training have achieved a specific place in training centers. This article has been studied the feasibility of distance learning via internet for librarians working in central libraries of the Ministry of Health and Medical Education in Tehran, Iran.

Methods: In this descriptive survey data from 44 librarians, working in central libraries of universities affiliated to the Ministry of Health and Medical Education in Tehran, Iran collected using a questionnaire during August- September of 2008. For validation, the content of this questionnaire was approved by professors and other experts of the technology. To determine the validity of the questionnaire coefficient of the Cronbach's alpha measured from 15 randomly selected samples from the community was used. Obtained data analyzed using SPSS software and descriptive statistics techniques.

Results: 95% of librarians in ministry of health were interested in participate to distance education via internet. Most of the librarians experienced data base and less of them experienced digital library. Educational Web sites were the most and chat was the least methods for distance education presentation. More than 70% of librarian confirmed that their libraries spend budget for distance education. 21% of librarians in ministry of health confirmed that of facilities and equipments are provide for performance distance education in libraries. Most of the librarians did not familiar with engineering knowledge, collection evaluation, multi label classification and website architecture. Most of them were relatively familiar and fully familiar with knowledge management and basic computer skills, respectively. Boss disagreements, not authorizing, technical problems, internet problems, unfamiliar educator for training this type of education, have not performance responsible, were problems that stated by the librarians.

Conclusion: Central Libraries affiliated to the Ministry of Health and Medical Education in Tehran, Iran have the potential and capabilities required for performance distance education via internet.

Keywords: Feasibility Studies; Library and Information Science; Librarians; Ministry of Health; Libraries, Medical; Internet.

Type of article: Original Article

Received: 4 Jan, 2009

Accepted: 18 Jan, 2010

Citation: Faraji Z, Alibeik MR, Jamshidi R. Feasibility Study of Distance Learning via Internet for Library Staffs in Central Libraries of Ministry of Health and Medical Education in Tehran, Iran. Health Information Management 2011; 8(1): 26.

* This article resulted from MSc thesis.

1. MSc, Medical Library and Information Sciences, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran. (Corresponding Author) Email: faraji.z@iums.ac.ir
2. Lecturer, Medical Library and Information Sciences, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran.
3. Assistant Professor, Statistic & Mathematic, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran.